

Posudek vedoucího práce na bakalářskou práci Nikoly Reindlové: „Proměny redakce Rudého práva v důsledku bolševizace KSČ“

Bakalářská práce Nikoly Reindlové: „Proměny redakce Rudého práva v důsledku bolševizace KSČ“ je dle mého soudu vcelku zdařilým pokusem zachytit vývoj v redakci Rudého práva od jeho vzniku v září 1920 až do 1. poloviny 30. let 20. století. I když máme proces bolševizace KSČ spojen především s V. sjezdem Komunistické strany Československa v únoru 1929, kdy se do jejího čela jako generální tajemník dostává Klement Gottwald a celé předsednictvo ÚV ovládají lidé z jeho okolí známí jako „karlínští kluci“, vymezuje předkladatelka práce téma podstatně širěji. Ve skutečnosti lze totiž postupný plíživý proces bolševizace KSČ sledovat již od samého vzniku tohoto politického subjektu v květnu 1921. Je totiž zcela nepochybnitelným faktem, že již přijetím 21 podmínek Kominterny se československá komunistická strana stala fakticky pouhou pobočkou ruské bolševické strany. Oficiální linie Moskvy se pro stranu stala závaznou. Přesto se strana pod vedením Bohumíra Šmerala nedokázala zcela oprostít od svých historických tradic, které zcela jednoznačně navazovaly na dlouhý historický vývoj první dělnické strany v českých zemích – Československé sociálně demokratické strany dělnické. I když se komunisté se svou mateřskou stranou rozešli ve zlém, nemohli své sociálně demokratické kořeny dost dobře zapřít. Starší funkcionáři strany jako Bohumír Šmeral nebo Antonín Zápotocký nemohli zapřít svou dlouholetou kariéru v řadách sociální demokracie. Předseda strany Šmeral byl navíc osobně odpovědný za prorakouskou aktivistickou politiku sociální demokracie za 1. světové války, a tak definitivní „bolševizace“ mohla být završena pouze mladými radikálními funkcionáři Gottwaldova typu, kteří již starými „sentimenty“ a „nacionálními úchytkami“ nebudou zatíženi a budou moci jednat jako ryzí internacionalisté a bezvýhradní vykonavatelé vůle Moskvy. V tomto směru považuji autorčin záměr sledovat proměny redakce Rudého práva v průběhu dlouhodobého patnáctiletého horizontu za šťastný a věcně správný, neboť postupné plíživé změny v redakci lze pozorovat po celé výše zmíněné období a turbulence roku 1929 a na počátku 30. let byly toliko jejich dramatickým vyústěním spojeným s otevřeným vystoupením těch novinářských a literárních osobností KSČ, které nový Gottwaldův styl řízení strany nemohly akceptovat, neboť byl brutálně uplatňovanou technologií moci již zcela neslučitelný s idealistickými představami mnohých komunistických intelektuálů, že zájmy „obyčejných“ lidí a boj za jejich práva musí stát nad tupými indoktrinacemi vtěšnanými do duchomorných vnitrostranických příruček a ideových referátů o cílech vytyčených Komunistickou internacionálou pro její československou odnož.

Autorka práce rozhodně neměla jednoduchou úlohu. Jako základní pramenný materiál jí posloužily především samotné výtisky Rudého práva ze sledovaného období, které se nalézají ve fondech Oddělení novin a časopisů Knihovny Národního muzea. Autorka se sice pokusila i o zmapování fondů Národního archivu k této problematice, ruce jí však svazovala jejich neuspořádanost a roztržitost. Pokus o jejich zhodnocení by si žádal dlouhodobý výzkum a záběr značně přesahující rozsah pouhé bakalářské práce. Od úvah, zda kontaktovat i archiv dnešní KSČM, kde tu a tam zůstalo zapomenuto leccos, co se možná státním archivům ani nepostupovalo, jsem možná autorku odradil i já sám konstatováním, že já osobně bych se jít přímo do jámy lvové neodvážil. Literatura vztahující se k tomuto tématu je dosti omezená. Rozsáhlejší syntetická zpracování pocházejí z předlistopadové doby, proto jejich využití je dosti limitováno zcela záměrnou ideologickou manipulací fakty ve snaze vylíčit poměry uvnitř KSČ a v redakci Rudého práva po celou dobu jejich dějin jako jedno nepřetržité „zářné směřování k lepším zítřkům“, o rozporu v poslaneckém klubu i v redakci a o vystoupení kulturních osobností v čele s Ivanem Olbrachtem proti bolševizaci KSČ se buď taktně mlčelo, nebo záměrně mlžilo. Navíc je nutné u předkladatelky práce nutné ocenit i to, že postupovala téměř úplně samostatně, neboť mé pracovní vyřízení u nového zaměstnavatele mi bohužel neumožňuje aktivněji studentům pomáhat a rozebírat s nimi stránku po stránce a kapitolu po kapitole. S utříděním pramenů, jejich vnější i vnitřní kritikou a interpretací si tak autorka musela poradit zcela sama, stejně tak postupovala zcela samostatně i při celkovém rozvržení textu vlastní práce.

Přesto se dle mého soudu předkladatelka práce zhostila nelehkého úkolu se ctí. Dvě poměrně dlouhé kontextové kapitoly o meziválečné KSČ a jejích stycích s ruskými resp. sovětskými bolševiky a o prvorepublikovém tisku nabízejí čtenáři práce úvod do širších souvislostí, které nelze od zkoumané problematiky oddělit. Autorka text doprovází celou řadou dobových citátů, z nichž se řada zachovala ve stenografických protokolech v Archivu Poslanecké sněmovny a které dokreslují, jak negativistický poměr KSČ vůči Československé republice měla a jak štvavá dokázala rudá propaganda být. Pasáže věnované vnitřním poměrům v redakci a osobnostem, které v ní působily a z nichž řada musela posléze z politických důvodů z redakce odejít, představují vyvrcholení celé práce. Autorka se úspěšně vyhnula všem ideologickým indoktrinacím, které představovaly hlavní nástrahy materiálů, se kterými pracovala, dokázala je samostatně a vyváženě zhodnotit a dospět k samostatným závěrům a vlastnímu osobitému uchopení celé problematiky.

I když má práce pochopitelně i celou řadu rezerv, které vyplývají z roztržitého a neuspořádanosti dalších archivních materiálů, jejichž zahrnutí by určitě mohlo přinést řadu nových poznatků, je nutné ocenit, jak se autorka naučila pracovat s prameny a interpretovat je a jak dokázala vystihnout pravou podstatu propagandy a politických cílů KSČ ve sledovaném období, včetně jejich zhoubných důsledků pro děje budoucí. Práce nabízí řadu dalších námětů, které by šlo využít při eventuálním budoucím rozšíření práce na práci magisterskou. Stála by za zvážení témata jako každodennost redaktora Rudého práva, redaktoři a jejich sociální zázemí, redaktoři a jejich ideologická průprava a školení, redaktoři a jejich loajalita vůči straně, vzpoury a sebekritiky redaktorů apod. Jejich podrobnější rozpracování by ale výrazně přesahovaly rozsah a cíle bakalářské práce a nešlo by je zpracovat bez prozkoumání kilometrů archivních fondů, z nichž některé na své objevení teprve čekají. Celkově se mi zdá předkládaná práce v rámci obvyklé úrovně předkládaných bakalářských prací jako výrazně nadprůměrná a doporučuji ji hodnotit známkou výborně.

V Praze dne 30. května 2011

PhDr. Roman Vondra, Ph.D.